

תורת אביגדור

פרשת שמיני

חביבין יסורין

"נגילה ונשמחה בו"

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי" (ויקרא ט א). בפרשתנו אנו מגיעים ליום נורא הוֹדוּ של הקמת המשכן. "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים (מד"ת נשא טז), והיום הזה הוא היה שבו סוף סוף הוקם מקום משכנו של ה' בעולם. ביום זה עם ישראל זכו לכבוד הבלעדי להם בלבד מכל האומות, באופן גלוי וידוע לכל, עין בעין נראה לכל: בורא העולם שוכן בתוכם, והם ניגשים למשכנו ומשרתים אותו, "זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בּוֹ" (תהילים קיח כד).

וחשוב שנבין שהיום השמיני היה יום כביר ומשמח מאד לעם ישראל. ייתכן שלא היה שום יום אחר בהיסטוריה שהיתה בו שמחה גדולה יותר. הגמ' במסכת שבת (פז:): אומרת שהוא יום שנטל עשרה עטרות; יום מיוחד מאד מאד. שכינת ה' ירדה לשכון בתוכם - והם השתחוו לה' מרוב שמחה ודבקות: "וַיָּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם" (שם כד).

ציירו את המעמד במחשבתכם: כל עם ישראל עומד וממתין לראות בהשלמת הקמת המשכן, קרש מתחבר לקרש ויריעה על יריעה, וכשסיימו לבנות נכנסו משה ואהרן להתפלל באהל מועד, משה ואהרן יוצאים מאהל מועד ומברכים את העם, ואז "וַיֵּרָא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם", וכל העם רואים שאש יצאה מאת ה' ושרתה על המזבח. עם שלם, מיליונים של אנשים, נשים וטף, מריעים בהתלהבות עצומה למראה השכינה! כולם יחד עמדו וראו את המאורע האדיר, וההתלהבות עברה כזרם אדיר ביניהם! זה היה הדבר שהם רצו יותר מכל - לראות בעיניהם שה' בחר בהם לשכון ביניהם לעולם. השמחה בה' חדרה להם אל תוך העצמות. היתה זו חוויה מרנינה ומרטיטה, שכמותה לא היה שוב לעולם. כזה היה ה"יום השמיני", אחד השמחים ביותר שידע עמנו מעולם.

האשה השמחה בתבל

והנה, המדרש (תנחומא שמיני ב) מספר, "אין אנו מוצאין איש ואשה שראתה שמחות לרוב כאלישבע בת עמינדב אשתו של אהרן". היתה אשה אחת שביום זה התרוננה בשמחתה יותר מכל אדם אחר. לא היה אדם שמח כמותה מעולם! האשה הזו היתה אלישבע בת עמינדב, אשתו של אהרן הכהן. עבודה היום הזה היה המיוחד שבימים, ממש מעין עולם הבא. היא זכתה להיות אשת הכהן הגדול! היא זכתה לזכות שלא זכתה לה אף אשה אחרת; בעלה עוטה את בגדי הזהב המשובצים באבנים טובות, ונכנס לפני ולפנים לשרת את ה'. ולא זו בלבד, אלא שהוא גם נביא! והבנים שלה? אהה, איזו נחת! היו לה ארבעה בנים: נדב, אביהוא, אלעזר ואיתמר, וכולם נבחרו לעבוד במשכן יחד עם אביהם. חלומה של כל אם! והשמחה לא היתה רק על בעלה ובניה, זו רק ההתחלה. היא ידעה שכל יוצאי חלציה מעתה ועד עולם יזכו בזכות העצומה הזו, להיות כוהני ה'. לא היתה אשה אחרת בעולם שזכתה לזכות שכזו.

שמחה מכל הכיוונים

והיו לה לאלישבע סיבות נוספות לשמח: גיסה היה מלכו ומנהיגו של העם, וזה היה כבוד וגדולה מצד עצמו. "אחיו של בעלי הוא משה רבינו, מנהיג ישראל, שזוכה לדבר עם ה' פנים אל פנים". גיסה

היה גדול הנביאים שהיה ושיהיה אי פעם. ועוד, אחיה המפורסם נחשון, היה ראש וראשון לנשיאי ישראל.

וביום השמיני הזה, כל הדברים האלה באו לידי ביטוי בצורה החזקה ביותר. בעלה, בניה, גיסה ואחיה היו חתני האירוע. בעלה ובניה הם אלה שנכנסו אל תוך המשכן ועבדו את העבודות שהביאו את השכינה, והכל נעשה תחת הנהגתו של גיסה המלך והמנהיג, וכן אחיה נשיא שבט יהודה ומנהיג נשיאי ישראל. אמנם היום השמיני היה יום של שמחה גדולה לכולם, אבל לאלישבע בת עמינדב היו יותר סיבות לשמוח מאשר לכל האחרים.

משמחה לאבל

אבל השמחה לא נמשכה זמן רב. לא רק השמחה שלה, אלא גם זו של כל העם, עמדה להיטע ע"י האסון הנורא ביותר שיכול לעבור על אם. באותו יום, שני בניה שהיו מגדולי ישראל מתו מאש שיצאה מלפני ה' בעת שנכנסו לשרת בקודש. "וַיֵּצֵא אֱשֶׁ מִלִּפְנֵי ה' וַיִּתְּאֶכְל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'" (שם י ב). איי איי, איזה צער נורא! טרגדיה נוראה שמגרעת לנצח את הזכרון המתוק של היום הזה. והנה רובנו רואים את מה שאירע כ'תאונה' מצערת, אסון שבמקרה אירע בזמן הכי לא מתאים. אנו מנידים בראשנו ואומרים, "קשה להבין את דרכי ה', למה זה היה צריך לקרות דווקא ביום הנפלא הזה?" כך אנו חושבים. אבל אנו הולכים ללמוד שלא היתה זו תאונה, ולא מקרה.

המדרש קורא על האירוע הטרגי הזה את הפסוק הבא, וכדאי להקשיב עכשיו היטב, כי הקב"ה מדבר אלינו, ומגלה לנו את אחד הדרכים היסודיות של הנהגתו בעולם. "אֲמַרְתִּי לַהוֹלָלִים אֶל תִּהְיוּ" (תהלים עה ה). אמרתי לאלו ששמחים, אל תשמחו יותר מידי; "לִפְנֵי שְׂאֵין הַשְׂמִיחָה מִמִּתְנֶת לְאָדָם" (מד"ת שם). הקב"ה נותן לנו כאן פקודה: אינני רוצה שאנשים ישמחו בשמחתם יותר מידי.

דוד המלך אומר "יִסְרֹף יְ-הוָה וְלֹא יִתְּנֶנִּי" (תהלים קיח ה') יסרתי ובזכות זה אחיה חיי נצח ואבוא לחיי העולם הבא! ביאור הדבר הוא, שאפילו הצדיק הגדול ביותר - הרי אהרן ואלישבע היו צדיקים גדולים - ה' רוצה לוודא שלא יחסר להם מרכיב חשוב בחייהם שנצרך להצלחתם בחיים. והמרכיב הזה, בנוסף על עוד מרכיבים רבים, הוא היסורים. כן, היסורים. "אֲמַרְתִּי לַהוֹלָלִים אֶל תִּהְיוּ".

"עולם חסד יבנה"

וברור שיש כאן קושיא גדולה, במיוחד בשבילנו. כי הרי ידוע לכל מי שמגיע לבית מדרשנו, שאנו מנסים מאד לחיות על פי היסוד של "עולם חסד יבנה" (תהלים פט ג), שה' הוא הטוב והמטיב. זהו היסוד הראשון! מוכרחים להטמיע את היסוד הזה אל תוכנו, שכל מה שה' עשה ועושה הוא לטובתנו. אמרתי שזהו היסוד הראשון, כי לומדים אותו כבר בפרשת בראשית: "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד" (בראשית א לא). לא רק טוב, אלא טוב מאד! וכשה' אומר "טוב מאד", הכוונה טוב עד אין קץ! בלי גבול, שירור! זה טוב מאד מאד מאד, ואם נמשיך לומר "מאד מאד" עד סוף חיינו לא נצליח לגמור לתאר עד כמה שכל מה שה' עשה הוא טוב. ה' לא אומר על דבר שהוא טוב מאד אם הוא לא כזה.

א"כ, מצד אחד אנו רואים שה' נתן לאדם חיים טובים מאד, אבל מצד שני איננו מצליחים תמיד לראות את הטוב הזה על פני השטח. אלישבע אשת אהרן לא ראתה את טוב ה' כמו שציפתה לראות. והאמת היא שרובנו לא מרגישים את חסד ה' במידה שאנו רוצים, כי ברוב הפעמים השמחה מהולה בקצת חסר. ההצלחות שלנו בחיים כמעט תמיד אינן מושלמות. מרגישים כאילו חסר לנו כסף, או הנאה, או כל מיני חסרים אחרים. תמיד יש בחיינו מידה מסוימת של חוסר שמחה. יש מי שיש לו טענות על סביבתו, ויש מי שמרגיש שלא מעריכים אותו מספיק, או שמנצלים אותו. ואל תחשבו שזה קורה רק לכם, לא. זהו המצב אצל כולם. והשאלה נשאלת ביתר שאת: היכן הוא ה"טוב מאד" של הקב"ה?

מה התכלית?

כדי להבין את העניין, נביא כאן קטע מדברי רבינו ה"מסילת ישרים". בפרק א' בספרו הרמח"ל מלמד אותנו, כמה חשוב שהמחשבה תהיה ממוקדת בעולם הבא, ולא בעולם הזה. וכך הוא אומר

בתוך הדברים: "ותראה באמת שכבר לא יוכל שום בעל שכל להאמין שתכלית בריאת האדם הוא למצבו בעולם הזה". אתם שומעים? העולם הזה הוא כ"כ טוב, שהמסילת ישרים צריך להזהיר אותנו שלא נחשוב שהוא התכלית! הוא כ"כ מלא בהנאות ובשמחה, שהאדם עלול להיתפס בו ולחשוב שזהו זה! אין יותר מן העולם הזה. לכן המסילת ישרים מוכיח לנו שאין הדבר כן:

"כי מה הם חיי העולם הזה? או מי הוא ששמח ושלם ממש בעולם הזה? ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה; ורהבם עמל ואון בכמה מיני צער וחולאים ומכאובים וטרדות. ואחר כל זאת - המוות".

אין דבר כזה!

נראה אתכם מוצאים אדם שאין לו טרדות בחייו! אין דבר כזה בעולם! האכזבות, הצרות והקשיים באים ללא הרף. כל אדם וכל משפחה סובלים אופנים רבים של סבל בעולם הזה. ואני יודע הרבה יותר ממה שאתם יודעים, אלי מגיעים כל הטלפונים כל היום. אנשים מתדפקים על דלתי כל יום, עם בעיות של פרנסה, שלום בית, שידוכים, מחלות, מריבות עם שכנים ועם בני משפחה, חובות ועוד הרבה הרבה סוגים של צרות שכלל לא תצליחו להעלות בדמיונכם. החיים מלאים בקשיים - לכולם, גם אלו שנחשבים ברי-מזל סובלים בעולם הזה.

וגם אם יש אדם שחי חיים ארוכים ושלווים, בלי צרות מיוחדות - הסוף כמעט תמיד מלא בסבל. לקראת סוף החיים באים קשיי הזקנה, בעיות בריאות וכו', וכמעט כולם מגיעים בסוף לבית אבות. רבים מאלה שחושבים שהם יעברו את החיים בשלום ובשמחה ללא הפרעות, מוצאים את עצמם יום אחד שוכבים במיטה בלי יכולת לטפל בעצמם, ודי לחכימא. אתה חושב שאתה סיפור הצלחה, ששום דבר לא יכול לך - ובסוף אתה שוכב כמעט ללא תנועה, ונכרי כלשהו שלא ממש אכפת לו ממך מטפל בכל צרכיך הגופניים. ואז אתה כבר לא מרגיש מוצלח כ"כ. אז מה קורה כאן?! וכי זהו ה"טוב מאד" של עולמו של הקב"ה???

מועדון החיים

ואחרי כל החוויות ה"נעימות" האלה, מה מחכה לנו? הקבר הקטן והקר. איי איי איי, הקבר! המחשבה שאנו מנסים להדחיק כל החיים, ומקווים שנוכל להתעלם ממנה לעולם ועד. כי רק אנשים אחרים מתים, לא אנחנו. נראה לנו שיש "מועדון המתים", של אלה שימותו בסוף; אבל אנחנו למזלנו הטוב מעולם לא נרשמנו ל"מועדון" הזה. ככה אנחנו חושבים.

וגם לו יצויר שיהיה אדם שיחיה אלף שנה חיי אושר ותענוגות, שלווה ושלום, בלי הפרעות, טרדות, סבל וצער - בסדר; נהנית אלף שנה. אתה בן אלף, מה עכשיו? אחרי שנגמרים אלף השנים, מה יש לו מזה? ואפילו אלף שנים, הם נראים כהרבה זמן רק בתחילתם, אבל כשהם מסתיימים - הם לא מספיקים. עכשיו מגיעים היסורים והצער. והאמת היא שבמידה מסוימת היסורים הללו שולטים בנו כל חיינו. גם אנשים שחוגגים, ורקדים ושרים ושותים ונראה שהם נהנים מהחיים - באמת הם רק מכסים בכל זה על העצב שלהם. כי במעמקי הכרתם, לא מועילים כל ניסיונות הברחה, הם יודעים שבסוף הם ימותו.

היכן הוא ה"טוב מאד"?

מכל זה מוכח, אומר המס"י: שכאשר הקב"ה ברא את העולם וקרא לו "טוב מאד" הוא התכוון למציאות אחרת, מקום אחר שבו הכל באמת הוא "טוב מאד". וזהו העולם הבא. העולם הזה יכול להיות טוב, אפילו טוב מאד, ואפילו עוד אלף פעמים "מאד מאד", אבל טובתו אינה טובה שלמה, תמיד יבא סוף לטוב העולם הזה. רק בעולם הבא, הטוב יהיה נצחי ובלתי נגמר; ורק שם הנשמה תבוא סוף סוף אל ה"טוב מאד".

ועלינו להבין שהמס"י לא מדבר לאנשים שצריכים להשתכנע שיש עולם הבא. הוא מדבר לבני-תורה, מאמינים בני מאמינים. המס"י לא בא לברר לנו שהעובדה היא שהעולם הבא קיים, אלא לברר לנו מה הוא העולם הזה, הוא מלמד שאין תכלית לחיינו אלא רק בעולם הבא, ואין שום תכלית לעולם

הזה. וזה לימוד נחוץ מאד, כי גם מי שמאמין במציאות העולם הבא, יכול עדיין לחשוב שיש תכלית בפני עצמה גם לעולם הזה.

הסוד מאחורי כל הצער

זהו אחד ההסברים העיקריים לכל הצער והעדר השמחה שאו רואים בעולם: אנו זקוקים לתזכורות על כך שהעולם הזה אינו תכלית לעצמו. שיש מקום אחר שם העונג יימשך לנצח. ושם העונג יהיה כזה שלעולם לא יימאס לנו ממנו, אלא נשמח בו לנצח נצחים.

מה שאירע באותו "יום השמיני" היה חלק מהתכנית הנצחית של הקב"ה להביא את האדם לשלמות ההנאה והעונג שבחיי העוה"ב. הקב"ה הכניס מעט יסורים לתוך כל שמחה בעולם הזה, כדי להראות להם שבכל מצב צריכים להיות ממוקדים בעובדה שהנאה ושמחה אמיתית, שאינה מהולה ביסורים וצער - תהיה רק בעולם הבא. וזה היה ללא קשר לחטא שחטאו נדב ואביהוא, האבלות שבאה על ישראל ע"י מותם נגזרה הרבה לפני כן; כדי ללמד לעם ישראל שיעור חשוב מאין כמותו, השיעור היסודי על העולם הבא.

לא היתה זו 'תאונה', מאורע מצער שבמקרה אירע בזמן של שמחה גדולה. אלא ה' תכנן כך מראש, שדווקא ביום של שמחה כ"כ גדולה יזכור עם ישראל מהי השמחה האמיתית שלמענה הוא חי, התכלית האמיתית של החיים. ודווקא האבל הבא בזמני שמחה הוא הכלי הטוב ביותר להעביר את המסר של העולם הבא. הקב"ה מדבר "להוללים", שהם אנחנו; ואומר לנו "אל תהלו". אל תאבדו את עצמכם בתוך השמחה כאן בעולם הזה. זכרו שהתכלית היחידה היא רק העולם הבא.

תזכורת חשובה

זו כוונת המדרש תנחומא בפרשתנו שאומר על השמחה שהפכה לעצב: "לא כל מי שישמח היום שמח למחר, ולא כל מי ששמח היום מיצר למחר, לפי שאין השמחה ממתנת לאדם"; כל מצבי האדם בעולם הזה אינם קבועים, ההנאות והצרות שבעולם הזה שתיים אינן נמשכות לנצח. וכמאמר הפסוק בקהלת (ב ב): "לשחק אִמְרֵי מְהוֹלָל, וְלִשְׁמָחָה מֶה זֶה עוֹשֶׂה". שלמה המלך אומר על השחוק - עליזות, עליצות - שהוא "מְהוֹלָל", פרוע, יותר מידי. אם יש אדם שמתהלך בעולם עליז ושמח, מתגולל בהצלחות העולם הזה והנאותיו, הקב"ה אומר לו "זה יותר מידי, זה לא טוב לך. אינני יכול לתת לאדם לשקוע בשמחה, ובשאיפות להצלחה והנאה בעולם הזה. חלילה, אם תחיה כך האדם מאבד את חייו".

אנחנו כאן למשך שבועים או שמונים שנה, וההרגשה שלנו היא שזה דבר קבוע, שזו תכלית לעצמה. מבט כזה הוא אובדן ההזדמנות להצלחה אמיתית בחיים. לכן הקב"ה שולח לנו תזכורות, ואומר לנו "אל תהלו" ע"י שהוא מכניס לחיינו מעט יסורים.

בני היקר אל תשקע בעוה"ז

היה פעם אצלנו בקהילה אדם אמיד, שהיה לו בית גדול ויפה באזור יפה ופורח. אבל בכל שנה הם יצאו מביתם למשך חודשי הקיץ, ונסעו לחופשה במלון יוקרתי בהרים. אינני בטוח שהמלון היה יפה או מרווח יותר מביתם, והם גם לא עבדו קשה מידי גם כשהיו בעיר. אבל הם נסעו לחופשה כדי להירגע ולשמוח קצת.

ואחרי החופשה במלון היוקרתי, הם נסעו לחופשה בשוויץ! אתם מבינים? הם כל הזמן חיפשו ורדפו אחרי השמחה והשלווה, אבל הם חיפשו במקום הלא-נכון: בעולם הזה. ולכן המציאות היתה שבאו עליהם יסורים, והם לא מצאו את ההנאה המושלמת אף פעם.

נפלאים דרכי ה', ויש לקב"ה סיבות רבות לכל מה שהוא עושה, אבל מתי שגם כשיש לאדם הכל, הוא עוד ממשיך לטפס הלאה ולחפש את השמחה עוד ועוד בכל מיני מקומות, הקב"ה צריך להזכיר לו: "בני היקר, די לשקוע בעולם הזה! השקיעה הזו פוגעת ביכולת שלך ליהנות הנאות ורוחניות בעולם הבא. אני רוצה שתכין לעצמך תיאבון גדול לרוחניות, כדי שתוכל ליהנות ממה שהכנתי לך בעולם הבא!"

שימרו על הטעם הרוחני

אחת ההפתעות הבלתי נעימות שילדים קטנים חווים, הוא כשהם מגלים כמה "אכזרים" יכולים ההורים שלהם להיות. ילד מצא או קיבל שקל. שקל שלם! הוא מרגיש על 'גג העולם'. הוא הולך למכולת וקונה שתי סוכריות גדולות, ומביא אותן הביתה. מיד כשהוא בא הביתה, אימו לוקחת לו מהיד את הסוכריות! והוא לא מסוגל להבין, מה קרה לאימו האוהבת והמסורה? למה היא מתאכזרת אליו ככה? אימו לא יכולה להסביר לו שאם הוא יאכל סוכריות לפני הארוחה, התיאבון שלו ייפגע והוא לא יאכל את האוכל הטוב והמזין שהוכן עבורו. ולכן היא לקחה ממנו את הסוכריות. כך גם הקב"ה לפעמים נוטל מבני אדם את השמחה וההנאה שלהם, כדי שלא ייפגע להם התיאבון הרוחני למה שהוא הכין להם בעולם הבא; וכדי שיישארו ממוקדים ומצפים לשכר הרוחני שלהם.

הספר שלא נכתב

הצלחה רבה מידי אינה טובה לאדם, היא כמו אכילת ממתקים רבים מידי. כשם שהגוף לא יכול להתקיים מסוכר בלבד, הוא זקוק גם לפחמימות וחלבונים וויטמינים. כך גם הנפש אינה יכולה להתקיים אם יהיו לה רק הצלחות והנאות. היא זקוקה גם לפחות למעט יסורים. זהו השיעור שהמדרש מלמד אותנו, שאף אחד לא ישאף שכל חייו יהיו סוגים בשושנים, ושתמיד הוא יראה רק הצלחה והנאה.

פעמים רבות חשבתי לכתוב ספר בשם "בקשת האושר". יש לי חומר רב על הנושא, וידעתי שהספר יצליח מאד. אבל לא כתבתי אותו כי לא רציתי להטעות אנשים. תכלית העולם אינו האושר, לא רציתי שאנשים יבינו משם הספר שתכלית הכל הוא האושר. למרות שהעולם מלא באושר, חיי אושר אינם התכלית; אלא חיים של השגת שלמות. בשביל זה הגענו לכאן.

תלמדו מדוד המלך

ולכן, יש לה' הרבה סוגי טיפול לכולם; צרות הם הטובה הגדולה ביותר לאדם אם הם גורמים לו להתמקד בעולם הבא. כשמבינים שאין שמחה שלמה בעולם הזה - וגם מבינים מדוע - זוהי כבר שלמות כלשהי. למרות שהעולם מלא במיני הנאה ועושר - הוא לא נברא לשם הנאה, ישנו עולם אחר שנברא לשם הנאה, והוא העולם הבא. שם השמחה וההנאה יהיו שלמים, נצחיים ובלתי מופרעים. זוהי הנחמה הגדולה שלנו, שהעולם הזה הוא לא הכל!

כמו שאמר דוד המלך כשראה את הצרות המתרגשות עליו: "אם אִמְרֹתַי מִטָּה רָגְלִי חֲסָדָךְ ה' יִסְעֲדֵנִי. בְּרַב שְׂרָעֲפִי בְּקֶרְבִּי תִנְחֹמֵנִי יִשְׁעִשְׁעֵנִי נִפְשִׁי" (תהלים צד יח ט). "חֲסָדָךְ ה' יִסְעֲדֵנִי" - הכוונה שפעמים רבות קראתי אליך, ה', ועזרת לי. אבל "בְּרַב שְׂרָעֲפִי בְּקֶרְבִּי", דוד המלך עבר הרבה צרות. היו לו הרבה דאגות ומחשבות של "מה יהיה?" דוד סבל רדיפות מאחיו, משאול, ומעוד רבים אחרים. הוא הוכרח לברוח ולהתחבא כחית-בר, במערות ובשיחים. ובכל הזמנים הקשים האלה, שהיה נראה שחסד ה' לא סועד אותו ולא עוזר לו, אומר דוד "תִּנְחֹמֵנִי יִשְׁעִשְׁעֵנִי נִפְשִׁי". ומה הם התנחומים האלה?

"שִׁבְעַת יְפוֹל צִדִּיק וְקָם"

דוד המלך חשב על העולם הבא! כי הוא ידע איך לנצל את הקשיים והצרות של העולם הזה. הוא ידע שאחד התועליות הגדולות של היסורים, הוא להרפות קצת מן האכפתיות והקשר שיש לנו עם העולם הזה. כך הוא יצר לעצמו "עולם-הבא'דיגע" שכל, ורק עם שכל כזה אפשר לעבור בשלום את סערות העולם הזה.

זוג התקשר אלי היום, הם איבדו את בנם רח"ל ורצו לדבר עמי. יכולתי לומר להם כמה אופנים של תנחומים, אבל הנחמה האמיתית היחידה היא מה שאנו מדברים כאן היום. הצרה היא איומה ונוראה, היא נוגעת בעצם החיים, אבל אין זו סיבה שעולמך יחרב עליך. נכון, אם מרוכזים רק בעולם הזה, ואפילו אם מאמינים רק אמונה שטחית בעולם הבא, אבל חיים כאן בתחושה כאילו כאן הוא מקומי הקבוע, אז כשמאבדים חלק חשוב מחיי העולם הזה הכל נהיה שחור וחסר תקווה. אבל אם מאמינים באמת שהעולם הבא הוא העיקר, אז כל מה שקורה כאן בעולם הזה מקבל מימד אחר, "אלולא

שנפלתי לא קמתי, כי אֶשֶׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אֹדֵר לִי - אֲלֹלָא שִׁישְׁבְּתִי בַּחֹשֶׁךְ - לֹא הִיָּה אֹדֵר לִי" (ילקו"ש תהילים ה). המבט הנכון על החיים הוא הדבר שבכחו לתת נחמה אמיתית, היסורים בונים את החיים ולא הורסים את החיים. וחלילה אם אדם נשבר מזה, הוא טעה טעות יסודית: הוא מרכז את תקוותיו מידי הרבה בעולם הזה. וכשהעולם הזה חרב עליו, הוא חרב עימו.

לעבור את סערות החיים

ובעת הצרה הגדולה "יָדָם אֶהְרֹן" אהרן הכהן ואלישבע לא קרסו ונשברו כשמתו שני בניהם ביום השמיני. כי הם ידעו שהעולם הזה הוא עולם של יסורים, והם התרכזו בתקווה שלהם לפגוש שוב את בניהם בעולם הבא. הם המשיכו ללכת הלאה בדרכם ב"פרוזדור" - העולם הזה, שהוא פרוזדור שעוברים דרכו במשך שבעים או שמונים שנה, ואח"כ הם יהיו שוב עם בניהם לנצח.

כולם חייבים לדעת את הידיעה החשובה הזו. אי אפשר לעבור בשלום את סערות החיים, מהאכזבות הקטנות ועד הטרגדיות הגדולות ח"ו, בלי להיות מוכנים אליהם ע"י ההסתכלות האמיתית של התורה. מי שחי עם העולם הבא בקדמת מחשבותיו, יכול לעבור בהצלחה ובקלות את כל מאורעות החיים; ביודעו שיקבל את השכר הנצחי המגיע לו בעולם הבא, ולא משנה כמה צרות זמניות יעברו עליו בעולם הזה.

ההתקפה בנקודת התורפה

וזו הסיבה שרבינו ה"חובות הלבבות" (שער יחוד המעשה ה ?) מלמד אותנו שמכל יסודות האמונה היצר מנסה הכי הרבה להחליש את האמונה בעולם הבא. את זה הוא מתקיף לפני הכל. כי הוא יודע שהעולם הבא הוא יסוד החיים שלנו. זו התכלית שלנו. מכל השאר היצר יכול להתעלם; רוצה להאמין בה' - בסדר, רוצה להאמין במתן תורה וציאת מצרים - טוב, בתורה שבעל-פה - בסדר, אפילו להאמין במעלתם של עובדי ה' - הכל הוא נותן. אבל תהיה חלש רק בנקודה אחת, אומר היצר: באמונה בעולם הבא.

"אל תדבר על זה", אומר היצר. "תהיה חלש בזה. תחליק את זה, תמרח את זה. תתבייש להזכיר את זה". כי עולם הבא הוא הכל! אם העולם הבא חלש אצלנו, אז התורה חלשה, והמצוות חלשות, וכל הדברים החשובים באמת לא תופסים את המקום הראוי להם במחשבתנו, ואח"כ העולם הבא נמצא בקדמת המחשבה.

על מה אנו מדברים!?

ואם יורשה לי לומר, היצר עושה בזה עבודה מצוינת. הרבה מאד אנשים מתוכנו חלשים בזה מאד. אולי לא תסכימו איתי, אבל אני חושב שרבים מאד פשוט נכנעו ליצר בנושא הזה. ואוכיח לכם שכך הוא, ע"י ניסוי פשוט. בואו נאזין לשיחות המתקיימות בביתם של שומרי התורה.

על מה מדברים כל היום? על העולם הזה. עם כל הפרטים, ובאריכות שאין לה סוף. הילדה הקטנה יושבת ליד אמה כשהיא מדברת עם חברותיה בטלפון, ומה היא שומעת? על מה מדברים? על פאות! ועל בגדים. "את שומעת? הסתובבתי בכל העיר ולא מצאתי בשום מקום מה ללבוש! עד שבסוף מצאתי באיזו חנות בוטיק, ברוך ה'... סוף סוף יש לי בגד כמו שצריך!"... לפעמים מדברים על מתכונים, ולפעמים על עבודה. זו אם חרדית? הבת יכולה לשבת ליד אמה במשך אלף שנה, והיא לא תשמע את העולם הבא מוזכר אפילו פעם אחת!

וחוששני שהמצב עם האבא לא טוב בהרבה. אינני מדבר על אבא כזה שהוא "מומחה ליין". יש לו ארון מלא ביינות ומשקאות חריפים, והוא יודע את השמות של כל אחד ואחד! "לכולם שמות יקרא..." עליו אינני מדבר בכלל, הוא כבר שקוע עמוק מאד בביצת העולם הזה, והוא חייב לנקוט באמצעי חירום והצלה מיוחדים כדי להציל את עצמו.

איפה סבא?

אני מדבר עכשיו על בני התורה. אלה שיושבים סביב שולחן השבת ומתפלפלים בדברי תורה, אומרים דברי תורה לילדים. אבל על העולם הבא כמעט לא מדברים אף פעם! ילד יכול גדול בבית

כזה ולא לשמוע אף פעם על העולם הבא. רק כשסבא נפטר והוא שואל: "איפה סבא?" אומרים לו "סבא בעולם הבא". וגם אז הוא לא מבין, איפה זה? מה זה? כי לא מדברים על זה. ויש לזה סיבה, היצר מעוניין מאד שלא ידברו על זה.

עלינו לעשות כל מה שביכולתנו כדי שלא ניפול לרשתו של היצר! צריך דווקא לדבר על העולם הבא בשולחן השבת. צריך לתכנן את זה מראש, ובחכמה: "איך אכניס היום את העולם הבא לשיחה?" וכשמצליחים פעם אחת, כבר מתחילים לתכנן את הפעם הבאה. ובואו נלך עוד צעד: מתי נתחיל לדבר על הגיהנום בבית? כך צריך השולחן להיראות בבית יהודי! האב והמשפחה מדברים על גן-עדן וגיהנום. והאב תמיד מציין ש"למחר לקבל שכרם" (עירובין כב.). הוא פונה לבנו: "חיים, אתה יודע? בעולם הבא ה' ייתן לך הכל! וזה לא יהיה סתם שכר. לא יהיה לנו כח לקבל את כל השמחה ההיא! הקב"ה יצטרך להחיות אותנו מחדש שוב ושוב, כדי להמשיך לתת לנו את השכר העצום". או, זו שיחה ראויה לשולחן של יהודים!

הראש ישיבה מסלבודקא ו"ישראל הצעיר"

האמת היא שאפילו בבתי הכנסיות אף אחד לא מדבר על העולם הבא! מתי כבר שומעים את הרב מדבר על העולם הבא? אני זוכר פעם אחת לפני הרבה שנים כשראש ישיבת סלבודקא הגרי"א שער זצ"ל הגיע לאמריקה, והזמינו אותו לאחד הכינוסים של תנועת "ישראל הצעיר". הוא לא ידע מה זה "ישראל הצעיר", אם היה יודע בטח שלא היה מגיע. עכ"פ הוא הגיע וביקשו ממנו לדבר. על מה הוא דיבר? הוא חשב, מה היהודים באמריקה צריכים לשמוע יותר מכל? והוא החליט לדבר איתם על הגיהנום.

אבל לא תמיד ראש ישיבת סלבודקא יהיה כאן לדבר את מה שצריך. ואין מספיק רבני קהילות שיש להם אומץ לומר את האמת. הרבה מהם לקויים בעצמם באמונתם בעוה"ב, וגם אלה שלא מפחדים לומר לבני קהילתם את האמת, כדי שלא יברחו לבתי כנסת אחרים. אמרתי לכם כבר פעם שמדי פעם אנחנו עושים בקהילה שלנו "רענון": אני אומר לאנשים את האמת על נושא כלשהו בלי כחל ושרק, ואנשים בורחים בהמוניהם לכל שאר בתי הכנסת בשכונה... לכן שאר הרבנים כאן אוהבים אותי כ"כ...

החכם עיניו בראשו

אני יודע שיש אנשים שלא אוהבים לשמוע על הנושא הזה, ואני מבין אותם. הם אומרים, "זה מה שהרב מילר בא לומר לי? שהיסורים הם חלק חשוב והכרחי בחיי העולם הזה? מה אני צריך את זה, כעת טוב לי ותמיד יהיה טוב לי!" הם לא אוהבים לשמוע שהתכלית והטובה האמיתית היא אך ורק בעולם הבא, זה מעציב אותם. נוח להם לדמיין שהם יחיו לעולם ועד. אבל מה אני יכול לומר לכם, ידידיי? חשוב ביותר להפנים שהעולם הזה אינו לנצח, שכולנו נמות מתי שהו. חוזרים מהלוויה, והולכים לנחם בבית האבלים. "כמה חבל", אומרים כולם. "כמה חבל שהסבתא נפטרה... תמיד היתה לה מילה טובה לכל אחד וכו' וכו'". ואז קמים והולכים הביתה. אבל צריך להתעורר מזה שגם אנחנו יום אחד כבר לא נהיה כאן. צריך לדעת את זה, ולהבין מזה שאנחנו כאן בעולם הזה רק כדי להתכונן למה שיהיה אח"כ.

האמת היא שהידיעה הזו לא אמורה להעציב את החיים, אלא להיפך. כי כשיודעים שלחיים פה יש תכלית הרבה יותר גדולה ומענגת מהחיים פה, חיים של עונג והנאה אמיתיים מושלמים כל כך, כל רגע קטן של החיים בעוה"ז נהיה הזדמנות מאד יקרה שביכולתה להביא להשג גדול מאד, הרבה יותר ממה שהחיים נראים טוב בעוה"ז. כשיודעים את התכלית של החיים, מתחילים ליהנות מן העולם עוד יותר בגלל ההזדמנויות הרבות שיש כאן להשיג את ה"טוב מאד" שמחכה לנו בעולם הבא. לכן החכם שענינו בראשו, והוא רואה את הנולד - לא משקיע את כוחותיו ושאיפותיו בעולם הזה, כי הוא יודע שאם יעשה כן הוא ינחל אכזבה נוראה. זו הסיבה לכך שהרבה קשישים הם מרירים מאד, כי הם השקיעו את כל-כולם בעולם הזה, רק זה היה אכפת להם. ועכשיו לא נשאר להם כלום.

הקשיש המאושר

ביקרתי פעם בבית אבות, והבטתי סביב בקשישים שהיו שם. המקום היה מלא בקשישים בסגנון האמריקאי, בורים ועמי הארצות. רחמנות להסתכל עליהם. יושבים ובוהים באוויר, ורק תלונות בפייהם. "כואב לי כאן", "אין לי שיניים", "אני לא יכול לעשות כך או ללכת לשם".

ובפינה אחת ראיתי קשיש עם זקן לבן, גמרא פתוחה לפניו, והוא עסוק בהכנה לעולם הבא. הוא עושה "חזרה" על כל מה שלמד בחייו, והוא היה האיש המאושר ביותר במקום! הוא היה עסוק, הוא פועל ועושה, הוא יודע שיש לו תכלית. אתם יודעים למה הוא היה מאושר? כי שום דבר ממה שקרה לו לא אכזב אותו. הכל מתנהל בדיוק כמו שהוא ציפה! כי לא היו לו אשליות ותקוות שוא שהעולם הזה יביא לו אושר מתמשך. ועכשיו הוא מתכוון לקראת קבלת השכר שלו, הוא סופר את השטרות לפני שהוא נכנס לבנק לקבל את המגיע לו. הוא איש מאושר!

"הכון לקראת אלקין ישראלי"

הוא מאושר לא בגלל שרדף אחרי האושר כל חייו, אלא בגלל שהוא ידע שכל מהמורות החיים היו מיועדים להזכיר לו להתרכז במטרה האמיתית. הוא קלט את המסר של "אל תהלך", הוא ידע שאסור להיאבד בתוך השמחה בעולם הזה. לכן הוא היה האיש המאושר ביותר בעולם.

אחים יקרים, איך אפשר להתכונן לעוה"ב אם לא חושבים עליו אף פעם, ואין צריך לומר שלא מדברים עליו? וכי אין זה אסון? לא ניתן לזה לקרות לנו, כי איננו אוהבים אסונות! ניחלץ חושים ונילחם בכל כוחותינו במלחמה זו, ונהיה ממוקדים בעוה"ב. כמו שאומר הרמב"ם בהל' תשובה (ח' ז'): "כמה כמה דוד והתאוה לחיי העוה"ב! שנאמר לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים".

פרויקט "העולם הבא" - שלושים שניות ביום

אז במקום להסתפק בדיבורים, אנחנו נתחיל במעשים. לא נהיה מאלה שחזקים רק בדיבורים, אלא נתחיל מיד לחשוב על העוה"ב. נתחיל יחד "פרויקט עולם הבא", ונקפיד לחשוב כל יום במשך שלושים שניות על העולם הבא, ונזכיר לעצמנו שאנו נמצאים כאן בעולם הזה רק כהכנה לעולם הבא. אנחנו רק בפרוזדור.

באוטובוס, בנהיגה, בחדר ההמתנה של הרופא - לא משנה איפה, נביט בשעון וניתן לשלושים שניות לחלוף במחשבה על תכלית החיים, העולם הבא.

ה"שלוש עליכם"!

וכשנגיע לעולם הבא, וישאלו אותנו בכניסה: "כן? מה אתה רוצה כאן?" נענה: "התכוננתי לבוא לכאן! חשבתי על העולם הבא בעולם שממנו באתי. עבדתי על זה!" או אז יאמרו לנו: "אוו! שלום עליכם! ברוכים הבאים!" כי אתם תהיו אחד מאלף, "דגול מרבבה"! כי אתם הבנתם את השיעור שה' לימד אותנו במה שאירע ביום השמיני, ואתם חושבים עליו כל יום. אם תקבלו מקום בשורה הראשונה, או באמצע או בסוף - זה כבר תלוי בכמה מאמץ תשקיעו בדברים, אבל יכניסו אתכם, זה בטוח. יסוד הכל הוא ההכרה הברורה שעולם הבא הוא הכל. לא תוספת, ולא גם, אלא אין כלום חוץ מזה! אם ההכרה הזו קיימת - אפשר לבנות הלאה. אבל אם לא, ואפילו אם כן אבל היא חלשה, אז אין יסוד לבנות עליו שום דבר רוחני.

רק עולם הבא! זהו האושר שלנו! ואתם יודעים מה קורה כשמתרגלים לחשוב כך? החיים נהיים מוארים, שמחה עמוקה ואמיתית ממלאת אותם! כי כל מאורעות החיים, מגדול ועד קטן, אפילו כשהם לא נעימים וקשים לנו, נדע לראות בהם רק תזכורות מהקב"ה כדי שלא נשכח את התכלית שלנו. ובכך ה' מכין אותנו ליום הגדול שבו נצא מהפרוזדור וניכנס לטרקלין, אל היכל המלך - העולם הבא.

שבת שלום ומבורך!